Jiří Baum

Okolo zeměkoule autem a lodí

Jiří Baum

OKOLO ZEMĚKOULE AUTEM A LODÍ

Věnování

VĚNUJI SVÉ CHOTI, VĚRNÉ PRŮVODKYNI NA MÝCH CESTÁCH

ÚVODEM

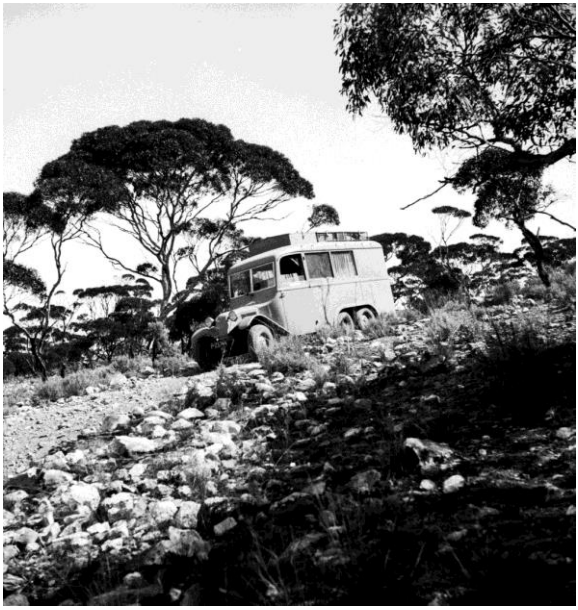

Na počátku třicátých let připravila Tatra do výroby nový vůz Tatra 72. Šlo o pokračování rodiny vzduchem chlazených vozů s podvozkem tvořeným páteřovou rourou. Tatra 72 byla určena především pro armádu. Byl to poměrně malý, ale šestikolový vůz a obě zadní nápravy byly poháněné. V důsledku toho bylo auto schopné projíždět relativně velmi obtížným terénem, překonávat příkopy a možnost uvíznutí v rozbahněném terénu byla značně

nižší.

Dr. Jiří Baum měl v tu dobu už zkušenost s dvěma tatřičkami. V roce 1931 projel společně se sochařem Foitem Afriku od severu k jihu s malou Tatrou 12. Nešlo o sportovní jízdu v pravém slova smyslu, nebylo cílem projet „černý kontinent“ za co nejkratší dobu. Foit se zajímal o africkou kulturu, zejména z pohledu sochaře a měl zájem se čas od času zdržet na zajímavých místech, studovat místní památky nebo práci domorodých sochařů a řezbářů. Dr. Jiří Baum zase jako zoolog sbíral přírodní materiály, studoval život zvířat a fotografoval přírodu. Jejich styl cestování se dobře hodil k sobě – auto bylo pro oba především dopravním prostředkem do odlehlých míst a teprve až pak také sportovním nástrojem.

Oba cestovatelé kladli na tatřičku z dnešního hlediska neuvěřitelné nároky. Často byl vůz velmi přetížen – sochy mistra Foita nevážily málo! – a dlouhé úseky jeli s péry sedícími trvale na dorazech. Mnohde bylo nutné projíždět rozbahněnými úseky, kam by se dnes nikdo bez pohonu na všechny kola neodvážil. A při přejíždění některých pohoří museli s přetíženým vozem dlouhé hodiny couvat – zpátečka měl ještě větší převod než jednička a nahrazovala jim tak do určité míry terénní převod... Není mnoho vozů, které by si tohle nechaly líbit. Tatra 12 se svým vzduchem chlazeným dvouválcovým motorem ale projela celou dlouho trasu bez jediné poruchy. Jen výfuk, rozbitý a uražený na nekonečných kilometrech křivolakých cest zůstal někde na trase. Po návratu použil Dr. Jiří Baum o něco větší a silnější vůz Tatra 54 na několik větších cest po Evropě. To již cestoval s manželkou Růženou. Navštívil

Skandinávii, Španělsko a dokonce zajeli nakrátko i do Maroka. I tahle Tatra se po všech stránkách osvědčila. Dr. Jiří Baum byl už před cestou napříč Afrikou zkušený cestovatel, měl za sebou dvě cesty do Afriky, cestu do USA, cestu do jižní Ameriky a studijní cestu do Malajska a dnešní Indonésie. V r. 1928 dokončil doktorát na Karlově Univerzitě a věnoval se zoologii – hlavně ornithologii a arachnologii. Připravoval další, ještě významnější cesty a věděl přesně, co potřebuje. Podvozek Tatra 72 byl pro jeho účely ideální.

Nepřekvapuje, že karosárna Uhlík, která upravila už Tatru 12 pro africkou cestu, dostala další úkol – připravit na podvozku Tatry 72 cestovatelský speciál. Miniaturní obytné auto s kuchyňkou, temnou komorou a s veškerým potřebným vybavením pro cestovatele – přírodovědce. Tak vznikl vůz, kterému Baumovi později začali říkat „Miss Australia“.

Baumovi s novou obytnou Tatrou nejprve podnikli zkušební cestu po Slovensku a pak se vydali na největší a nejvýznamnější ze svých cest – na cestu kolem světa. Její nejobtížnější část – přejezd z Perthu do Adelaide přes Nullarbor – je i v dnešní době cesta, která se nebere úplně na lehkou váhu. Dnes je tam ovšem dobrá asfaltka, v době, kdy to jeli Baumovi, tam byla jen neurčitá stezka a každý rok se tam odvážilo jen několik málo motoristů.

Pro ilustraci – velká benzinová pumpa, která dnes stojí u hranic mezi Jižní Austrálií a Západní Austrálií má na jedné stěně sbírku fotografií, jak to tam vypadalo dříve. Fotografie hranice s „Miss Australia“ v popředí, kterou od nás dostali je jediná, na které není nic, než úzká stezka a primitivní tabulka, připevněná na pokroucený

kmen stromku. Všechny ostatní fotografie byly z pozdější doby!

O tom co Baumovi prožívali na této cestě a o jejich dalších dobrodružstvích na cestě kolem světa vypráví tato kniha. Ing. Petr Baum Melbourne, 24. 4. 2005

KAPITOLA PRVNÍ

CESTA LODÍ DO AUSTRÁLIE

Skládání auta ve Freemantle se neobešlo bez drobných poškození karoserie.

Naše dlouhá cesta počala dne 23. prosince 1934 před budovou pražského autoklubu. Předcházely jí dny pilných příprav a stálého spěchu, který nám ani nepopřál času, abychom měli cestovní horečku. Byl smutný zimní den, když jsme se před Autoklubem naposled loučili s hloučkem přátel, kteří nám přišli přáti šťastnou

cestu.

Spěch a rozčilení způsobily, že nám vše připadalo jako film, běžící nepřístojnou rychlostí – film, který se zpomalil teprve, když jsme Vodičkovou ulicí zamířili na plzeňskou silnici.

Pocit klidu, ještě nedávno tak vzácného, mísil se s blaženým očekáváním věcí příštích. Před třemi roky vracel jsem se po této silnici s mistrem Foitem z cesty napříč Afrikou; půjde opět vše tak hladce?

Trochu štěstí budeme potřebovat, abychom projeli bez nehody australským zemědílem. Pravda, byli jsme dobře připraveni: tentokráte jsem měl veliký šestikolový vůz s dvěma rychlostními skříněmi a čtyřmi koly poháněnými motorem. Karoserie byla tak upravena, že nám mohla sloužit za obydlí a laboratoř zároveň. Je to vůz české výroby a jistě nám neselže a tak provedeme s úspěchem své plány a budeme moci poznat zajímavou australskou přírodu.

Jsme tedy v dobré náladě a nic nám nevadí, že je sychravo a šero. V okolí Prahy zdá se den zroben z mlhy a sazí. Míjíme Plzeň a vysoké haldy u Staňkova vypadají v šeru jako obrovské krtiny. Silnice je opuštěná, jen občas auto plaší hejna potulných strnadů nebo kvíčal.

Druhý den projíždíme Bavorskem a Rakouskem. U Seefeldu stoupá silnice po úzké špatné cestě, pokryté vrstvou čerstvě napadaného sněhu. Pak zase klesá na několika málo kilometrech s 1200 na 600 metrů. Dole v nížině šlo to zase lépe a bez nehody dojeli jsme do Innsbrucku.

Třetí den jsme měli na cestě Brennerský průsmyk. Lidé nás

strašili, že je zasněžen a že uvázneme, ale nakonec se ukázalo, že průsmyk nebyl zdaleka tak nebezpečnou překážkou jako italská celnice. Dvě hodiny trvalo, než sepsali všechny náhradní součástky, které jsme vezli, přesto, že byly výslovně uvedeny v našem karnetu. Konečně nás milostivě propustili a mohli jsme pokračovat v cestě.

Sotva jsme opustili průsmyk, zmizel sníh a počasí bylo teplejší. Silnice většinou klesá a je výborná. Co chvíli jedeme kolem starých hradů, které se zdají střežiti cestu do Itálie. Jedeme úzkým údolím a tam, kde se rozšiřuje, leží Brixen, ve kterém strávil Karel Havlíček poslední léta svého života. Na noc zastavujeme v Bolzanu. Všude pozorujeme německý živel, ale Italové vládnou zde pevnou rukou a ani křestní jména obchodníků na návěštích nesmí býti psána německy.

Za Bolzanem počínají již osady, které nesou čistě italský ráz. Místy vede silnice kotlinou a krajina působí dojmem romanticko-pochmurným. Ani Gardské jezero, ke kterému přijíždíme, nevypadá vesele – snad proto, že je zachmuřený, mlhavý den.

Jeli jsme podle břehu jezera po silnici, která většinou vede tunely, vytesanými skalou. V pravidelných intervalech byla veliká okna, kterými jsme měli letmý výhled na jezero.

Den jsme zakončili v Brescii, čilém městě, ale s ulicemi tak úzkými, že není rozdílu mezi chodníkem a jízdní drahou a lidé se pletou mezi auta a auta mezi lid. Tramvaj zabírá celou šířku ulice a co se stane, když potká auto, nevím.

Cesta do Milána byla ve znamení husté mlhy. Z krajiny jsme

viděli jen velmi málo a většinou jsme jeli poslušně za velkými nákladními auty, protože předjíždění v husté mlze se příliš podobalo pokusu o sebevraždu. Ten den jsme ujeli jen 93 kilometry.

Následujícího dne byla mlha slabší a jízda byla opět zábavou. V Tortoně nás zdržel výroční trh, který zaplavil město boudami trhovců a hustým davem venkovanů. Přijížděli sem podivnými omnibusy, které vypadaly jako karikatura tramvaje a byly taženy malým koníkem.

Když vystupujeme u cíle, v Janove, z vozu, je naše první myšlenka: „Zde je teplo!“ Konečně můžeme svléknout kožichy a uklidit je „na půdu“, do schránky na střeše vozu. Vytáhneme je až na cestě domů.

Byl to příjemný pocit, že jsme dojeli. Měli jsme již lístky na loď a ty by byly propadly, kdyby byla loď odjela bez nás. Nesjízdné silnice nebo porucha na voze byly by tedy velmi nepříjemné.

Zbýval nám ještě jeden den na půdě staré Evropy. V krámě nedaleko svého hotelu koupili jsme si obrovské kolo sýra, který nám připadal ideální reservou pro cestu australským vnitrozemím. S velkou potíží nalezli jsme pro něj místo ve voze. Pak jsme vyjeli lanovkou na kopec nad městem, k staré pevnosti, pamětníku slavných dob, kdy Janov byl republikou a měl čestné přízvisko „La Superba“, Hrdá. Zde nebylo již ani stopy po zimě a město Janov hluboko pod námi a modré Středozemní moře svítily v jasných paprscích slunce.

Příští den byl dnem odjezdu z Evropy. Ráno jsme odjeli s vozem k nedávno vystavenému „Mořskému nádraží“, veliké budově,

spojené s městem mostem. Vedle ní kotvila „naše“ loď Romolo. Bylo ještě brzo a tak jsme se ještě chvíli toulali ulicemi města. Bylo před Novým rokem a na hlavní ulici hlásaly na mnohých domech reklamní nápisy, že uvnitř je možno vidět za nepatrný poplatek betlém. Podle velikých figur z papírové hmoty u vchodu byly to betlémy v životní velikosti a máme-li věřiti návěštím, byla „zjevení pohybována mechanismem“, zatím co jinde se chlubili, že „padá umělý sníh“.

Kolem páté hodiny odpolední zvedly lodní jeřáby náš vůz do výše a spustily jej hluboko do lodního skladiště. Měl jsem již několikrát ve svém životě potěšení vidět, jak se vznáší vůz, na kterém mi tolik záleželo, na zdánlivě tenkém laně vysoko nad kamenným nábřežím a ještě nikdy se to u mne neobešlo bez značného urychlení tlukotu srdce. Ta lana jsou snad pevná, ale přece jen, což kdyby... Dopadlo to dobře.

Unaveni, ale s blaženým vědomím, že všechno dobře dopadlo, šli jsme si lehnout do své kabiny. Když loď Romolo zvedla kotvy, byli jsme již pohříženi v hluboký spánek a tak jsme zaspali nejen odjezd, ale i příchod roku 1935.

Ráno jsme kotvili u přístavu města Livorno. Spojení s pevninou obstarávaly čluny, ale bylo příliš málo času, abychom se podívali do města. S paluby parníku viděli jsme pevnost ze šestnáctého století a řadu nevzhledných budov, vroubících starý přístav – Porto Mediceo.

V noci viděli jsme světla osad na ostrově Elbě a druhý den odpoledne zabočil náš parník do veliké zátoky neapolské. Byl poněkud mlhavý den, vrcholek Vesuvu se ztrácel v mračnech a

pohled na Neapol nebyl tak velkolepý jako jindy. Hejno racků letělo nám vstříc a provázelo nás do přístavu. Bylo nutno učinit nákupy na dlouhou cestu a tak nezbylo mnoho času na procházku. Tentokráte jsme poznali Neapol po té horší stránce. Z ulic a uliček obchodní čtvrti odnesli jsme si dojem špíny, bídy a nepořádku, a nakonec jsme se vraceli do své kabiny na lodi, jako se vrací člověk do svého domova.

Když se loď vyplétala z přístavu, byla již noc. Místo Neapole viděli jsme na obzoru tisíce světel, která se pak ještě dlouho zrcadlila na obloze. Pak zmizela a po nich i nečetná světla ostrova Capri.

Když se druhý den vyjasnilo, bylo krásné slunečné počasí. Blížili jsme se úžině Messinské a na sicilské straně objevil se za řetězem vysokých hor majestátní vrcholek Etny, pokrytý sněhem. Chvílemi se skryl za bílými obláčky, podobnými věnečku z kousků vaty. Když jsme se přiblížili, mohli jsme rozeznat terasovitá políčka, vroubená aloemi, kaktusové houštiny a ve vyšších polohách borové lesíky. Kolem desáté hodiny jsme přistáli u nábřeží města Messiny.

Pro člověka, který přijíždí z Itálie, je Messina překvapením. Zemětřesení, které ji roku 1908 zničilo, umožnilo vystavět město nové, docela moderní, s širokými ulicemi, výstavnými domy a širokými náměstími. Lidé neměli ještě čas zamořit ji staletou špínou. Mnohé veřejné budovy jsou nedávno vystavěné a radnice dosud ještě není zcela hotova. Nová zvonice („campanile“), má originální zlacené sochy při jedné straně, na příklad dvojici andělů, kteří zdánlivě tahají za provazy zvonů, když se vyzvání, dále velikého zlatého kohouta a jiné.

Jižní Evropu symbolizují v Messině drožky, vetché a špinavé, a pak pestře omalované vozy, tažené osly a mezky. V přístavě hrají hlavní roli spřežení velkých statných volů, kteří si vykračují ku podivu rychle. Typy lidí jsou nápadně tmavé a zdají se skoro tvořiti přechod k obyvatelům severní Afriky.

Po odjezdu z Messiny zmizela nám pevnina z dohledu a zemi jsme spatřili, až když se nám na obzoru objevily zasněžené vrcholky ostrova Kréty. Moře bylo neklidné a třetího dne nepříznivé počasí vyvrcholilo v bouři. Parník Romolo se houpal, vrzal a skřípal na všech místech a některá naše zavazadla vydávala se na pouť po podlaze kabiny. Při obědě jsme byli sami, až na mladého Švýcara, který jel na Ceylon; bylo třeba velké pozornosti, aby talíře a vidličky nepadaly se stolu na zem.

Kolem druhé hodiny noční nás probudil nezvyklý ruch na palubě, a když jsme časně ráno vyšli ven, kotvil Romolo nedaleko Port Saidu, u vjezdu do Suezského průplavu. Po obou stranách se táhla plochá písčina bez stromů. Dále na jih leskla se rozlehlá hladina jezera Menzaleh, podobná moři.

U břehu stály řady velikých naftových nádrží, tvaru plynojemů a naše loď nabírala z nich zásobu paliva dlouhým potrubím, které plovalo na sudech. Když jsem dříve jel na východ, nabíral náš parník uhlí a uhelný prach a mour pronikal do všech prostor naší lodi a v noci nás budil jednotvárný zpěv egyptských nosičů. Motorové lodi jsou mnohem čistší a pohodlnější.

Naši spolucestující objevovali se jeden za druhým na palubě a při pohledu na pevninu zapomínali na útrapy mořské nemoci. Po

snídani odvážela nás motorová lodice do města.

Jako většina afrických měst skládá se i Port Said ze dvou částí: z evropské čtvrti se širokými, asfaltovanými ulicemi a z primitivnější čtvrti domorodé. Byl však poměrně nedávno založen a tak moderní stránka převládá. Množství krámů připomíná, že jsme v důležitém přístavě. Občas se k nám přidružili prodavači „starožitností“, pohlednic a cigaret, nebo kouzelníci, kteří za malý peníz dávali zmizeti a objeviti se na neočekávaných místech citronu, penízi nebo i živým kuřatům. Běda tomu, na kom poznají, že je nováček a neví si s nimi rady: toho sledují tak dlouho, až konečně nějakou maličkost od nich koupí!

Přístav Port Said je chráněn molem dva a půl kilometru dlouhým. Má zabránit, aby nebyl zanášen bahnem, které přináší řeka Nil do Středozemního moře.

V poledne nastoupil náš parník cestu Suezským průplavem. Průplav vypadá jako úzká řeka, tekoucí více méně rovně mezi žlutými břehy. Oba jsou smutné a pusté a většinou napravo i nalevo, v Africe i v Asii, vidíme poušť. Někdy jsme míjeli slané jezero a zde v mělké vodě stály šiky růžových plameňáků. Většinou bylo podmrakem, ale když na chvíli trochu zasvitlo sluníčko, přímo zářili barvou růžovou a šarlatově červenou. Někdy byli hustě nakupeni a pak vypadalo hejno z dálky jako ostře naznačená růžová páska.

Plavby Suezským průplavem, který spojil Středozemní moře s Indickým oceánem, je důstojným zahájením cesty orientem. Kraj je ve znamení písku, slunce a osamělých datlových palem na březích průplavu. Místy táboří na planině kočovníci a skupina zamyšlených

velbloudů tvoří polokruh kolem nízkých hnědých stanů.

U El Kantary míjíme železnici, spojující Egypt s Palestinou. El Kantara je ubohá osada, v níž nevíme, kde končí ulice a kde začíná poušť. Tvoří ji několik městských domů, malé krámky, dvě nebo tři drožky a množství dětí a koz. Na břehu válí se svazky ostnatého drátu, rezavé stroje a opuštěné polní lokomotivy – svědkové úporných bojů Angličanů s Turky za světové války.

Někdy se objevuje na africké straně trochu zeleně a pak zase přistupují písečné přesypy až k samotnému průplavu. Po břehu vedou silnice chráněné ploty z rohoží proti písku, unášenému větrem.

Noc zastihla nás ještě v průplavu, ale když druhý den vyšlo slunce, byli jsme již v Rudém moři. Moře bylo klidné, temně modré barvy, a po obou stranách viděli jsme ještě holé červenavé skály pobřeží. Za projetí průplavem zaplatila naše loď přes 200.000 našich korun, ale je to přece jen lacinější, než objíždět celou Afriku!

Cesta Rudým mořem byla klidná a příjemná. V tuto dobu není tu ještě tak nesnesitelné horko, jako v létě. Námořníci zbudovali nám na palubě z prken a veliké plachty malou plovárnu. Pracoval jsem na své knize o Malajsku a čas rychle ubíhal.

Jednou přilétla na palubu malá bílá volavka. Brzo zkrotla, přijímala ochotně kousky ryb, které jsme si vyprosili v lodní kuchyni a zakrátko byla miláčkem všech. Odvažovala se za námi i do lodního salonu. Pak se nám zdálo, že mužstvo po ní nějak šilhá a kapitán nám mlsně vyprávěl, že u nich v Itálii takové ptáky střílí – prý mají maso jako bažant! Zavírali jsme ji tedy pro jistotu na noc do velké klece

pro slepice, a když jsme jednou míjeli veliký ostrov, zaplašili jsme ji a tak snad na ostrově nalezla nový domov.

Jednoho dne projel náš parník „Branou slzí“, úžinou mezi poloostrovem Arabským a Afrikou, a navečer připomnělo nám světélkování moře, že se již blížíme oblasti tropů. Všude, kde se tříštila voda, svítilo pod hladinou magické fialové světlo, a stopa parníku, zvířená lodním šroubem, svítila oslňující září. Je to krásné, tak krásné, že člověk se snaží zapomenout, že je to jen dílo drobných živočichů, kteří obývají v moři.

Pak se objevily létající ryby. Z vln se vynořovala celá hejna rybiček velikosti sardinky, které se s roztaženými ploutvemi vznášely nízko nad hladinou jako miniaturní bezmotorová letadla. Někdy zapadly odevzdaně do moře, ale jindy se odrazily ještě jednou ocáskem od vody a pokračovaly v letu o několik metrů dále. Kdo ví, jakému nebezpečí hleděly uniknout.

Jedné noci, dusné a horké, když moře opět světélkovalo fialovým leskem, zakotvila naše loď u pobřeží Indie. Teprve ráno, když se rozednilo, odvážila se přiblížit k pevnině. Nízký břeh byl pokryt hustými řadami kokosových palem, za kterými se skrývaly domky města Alleppi. Brzo objevily se veliké domorodé čluny, vybíhající na obou koncích v ohnuté špičky. Přivážely nám náklad: sta a sta balíků „koiru“, vláken vyrobených z obalu kokosových ořechů. Dolní palubu ovládali snědí domorodci, pomáhající při skládání balíků do lodního skladiště. Od pevniny přilétali na loď velcí motýli, černí, s nápadnými červenými pruhy.

Kapitán nás nepustil na zemi, vzdálenou asi pět kilometrů,

protože si nebyl jist, kdy odjedeme. Nakládání trvalo velmi dlouho, protože těžce naloženým člunům dlouho trvalo, než přijely. Domorodci přivezli si na parník i svého kuchaře, který si rozdělal oheň na kamenech, které si přinesl, a připravil jim oběd z rýže a sušených ryb.

Den nato, pozdě večer, přistáli jsme v přístavě Colombo, hlavním městě ostrova Ceylonu. Než nás motorka dovezla na břeh, byla již hodně pokročilá doba noční, ale to nemusí znamenat, že by domorodé krámy byly zavřeny. Města v tropech probouzejí se až po západu slunce k plnému životu. Což teprve Colombo, kde značná část obyvatel žije z cizinců, díky tomu, že je křižovatkou paroplavebních tratí. Dva nebo tři parníky vychrlily právě na břeh sta a sta cestujících, kteří po dlouhé týdny neviděli výkladní skříně. Teď naplňují krámy singhalských obchodníků a dychtivě kupují dřevěné hračky z Německa, celuloidové drobnůstky z Japonska a jablonecké zboží, aby měli památku na Ceylon!

Na hlavních třídách snoubí se orient s moderním komfortem a nová radnice města vypadá jako budova vlády Spojených států ve Washingtoně. Zato v drobných uličkách domorodých čtvrtí konstatuje zrak, sluch a čich jen kouzlo východu. Snědí domorodci, odění v barevné suknice, sedí před nízkými chatrčemi, a bílé chrámy, střežené sochami hrozivých příšer, ztrácejí se v záplavě kvetoucích ibišků. Na nábřeží je zase doména bělochů a měsíční svit oblévá hotel Gall Face u široké asfaltované silnice. Na druhé straně ji vroubí štíhlé kokosové palmy a pak již přijde světlý písek pláže, o který se rozbíjejí bíle věnčené vlny příboje.

Náš parník opustil Colombo ještě téže noci a pak přišly opět dlouhé dny plavby po širém moři. Byly to dny horka a dusna, které nepovolilo ani v noci. Den, kdy jsme přejeli rovník a octli se na jižní polokouli, byl oslaven sváteční večeří, ale zábava se jen těžko rozvíjela, protože každý jen toužil po chladném větříku. Nikomu z pánů se nechtělo do tance a tak ochotný kapitán dal zvoniti na poplach, a když se objevilo několik vyděšených a udýchaných lodních důstojníků, představil jim tancechtivé dámy a ponechal je osudu.

Šestý den po odjezdu z Colomba objevily se na obzoru Kokosové ostrovy, proslavené jako školský příklad ostrovů korálových. Největší z nich podobá se obrovskému smaragdovému prstenu, ležícímu na oceánu. Úzký pás souše uzavírá klidnou hladinu laguny sytě modrozelené barvy. Pod kokosovými palmami na břehu panuje klid a mír, nerušený od té doby, co zde australské válečné lodi překvapily německý křižník Emden a potopily jej po krátkém boji.

Před vjezdem do laguny, tam, kde prstenec jezera je přerušen mezerou, láme se útok moře vysokými vlnami o úskalí, které tvoří hradbu kolem ostrova. Voda laguny je barvy rozpuštěné skalice a její hladina je zpestřena ostrůvky, pokrytými kokosovými palmami. V pozadí prosvítá skupina bílých budov u vysokého stěžně bezdrátové telegrafie. Správce stanice vede zde velmi opuštěný život.

Uplynulo opět šest dní. Nyní, když jsme se již blížili pevnině vytoužené Austrálie, počali jsme býti netrpělivi. Poslední noc většina cestujících nespala a kolem druhé hodiny spatřili jsme dlouhou řadu světel nějaké osady. O páté hodině ranní kotvili jsme asi šest

kilometrů od pobřeží a na nízkém břehu svítily červeně natřené plechové střechy městečka Freemantle. Po stranách prostorného zálivu vyčnívala z moře holá skaliska, obsazená šiky černobílých kormoránů. Co nás čeká za přístavní hrází – podaří se nám náš plán, projet Austrálií od západu k východu?

Když se úplně rozednilo, zvedl Romolo opět kotvu a pomalu pokračoval v cestě do vlastního přístavu na Labutí řece.

V přístavních městech není místa pro romantiku. Je tomu již mnoho let, co poslední černé labutě opustily ústí řeky, která nese jejich jméno a na místě kvetoucích mimos a blahovičníku zdobí nyní její břehy nevzhledná skladiště ze dřeva a galvanisovaného plechu. Jsou naplněna vlnou a pšenicí, bohatstvím Západní Austrálie.

První naší starostí bylo osvobodit z lodního skladiště náš vůz, který měl být naším domovem po dlouhou dobu cesty na východ. Byl až úplně u dna lodi a byly to srdcervoucí chvíle, když se pomalu vznášel úzkou šachtou vzhůru a co chvíli narazil se zlověstným skřípáním na její stěny. Čekal jsem, že každým okamžikem vypadne ze závěsů a rozbije se dole na kusy, a raději jsem odešel pryč. Dopadlo to však dobře, a když jsem se vrátil, stál náš vůz na kamenném nábřeží, obklopen davem zvědavců a celkem nepoškozen, až na některé maličkosti, jako ohnutý blatník, trochu promáčklou kapotu a odřený lak na některých místech.

Nejraději bychom se byli ihned rozjeli kamsi do vnitra, nedočkaví na styk s australskou přírodou, která svým rázem má tolik zajímavého pro každého přírodopisce; ale nebylo to tak lehké. Celníci v přístavu zažili ve své praxi již mnohá překvapení, ale ještě

nikdy se jim nepřihodilo, aby někdo přijel z ciziny se svým vozem. Nevěděli si rady a tak jim trvalo plné čtyři dny, než bylo rozhodnuto, co se stane, a než vypočítali, jak velkou zálohu máme složit na místo cla. Na základě mého případu vymohl si později místní autoklub, že pro příště byly tyto formality zjednodušeny, a automobilista mohl použíti služeb pojišťovny.

Přes tyto potíže byli ostatně úředníci celnice tak ochotní a přívětiví, že jsme měli spíše dojem návštěvy u přátel, a tak jsme si hned po příjezdu uvědomili, že jsme v zemi, kde demokracie vládne ještě více, než ve Spojených státech a kde nafoukaný člověk je bílou vranou. Zde jsou si všichni lidé rovni a cizinec má dojem, že je v zemi, kde není boháčů nebo chudáků – jen střední stav.

Když se ukázalo, že je vyloučeno, abychom vůz ihned dostali, odjeli jsme do města Perthu, hlavního města státu Západní Austrálie. Je vzdálen jen asi 16 kilometru a Freemantle je jeho přístavem a téměř i předměstím.

KAPITOLA DRUHÁ

PRVNÍ DNY V AUSTRÁLII

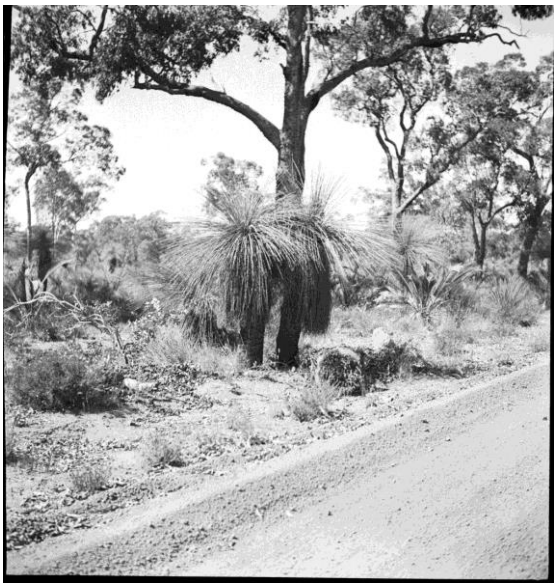

Xanthorhoea u Nové Norcie

První náš dojem, když jsme opustili celnici, bylo horko: strašlivé horko, které, jak se zdálo, přicházelo ze šedého asfaltu ulic a z červených střech z vlnitého plechu. Byl únor, v Austrálii nejteplejší měsíc. Bylo zapotřebí trochu dobré vůle, aby naše nálada tím horkem neutrpěla.

Další dojmy byly již lepší. Najali jsme si auto a nyní jsme ujížděli

po výborné silnici k Perthu. Míjeli jsme úhledné vilky a zelené zahrady, působící dojmem čistoty a spokojenosti. Pak sestoupila cesta k břehu Labutí řeky, která u Perthu má ráz jezera. Po levé straně prostíral se na svahu Králův park, řídký eukalyptový les, ponechaný v původním stavu a v dálce před námi, na břehu řeky, viděli jsme výstavné budovy obchodního středu města Perthu. Nejhlubší dojem ve mně vyvolal statný pelikán, lovící ryby v klidné zátoce řeky; zdálo se mi, že jsem vstoupil do ráje přírodopisců.

Podobně jako americká města, dělí se i města australská na dvě části: obchodní střed s širokými, přímočarými ulicemi, vyhrazený obchodům, bankám a úřadům, a předměstí, působící dojmem vilových čtvrtí. Obchodní čtvrť je v noci opuštěna.

Dnes má Perth asi 180.000 obyvatelů i s předměstími, z nichž některá jsou rozběhnuta daleko do kraje. Jeho historie je zároveň dějinami zlatých dolů ve vnitrozemí, protože rostl zároveň s nimi. Je hlavním městem státu Západní Austrálie.

Jako většina australských měst je Perth příliš mlád, aby měl historické památky. Za největší zajímavost se považuje okolnost, že radnici stavěli trestanci – vznikla v dobách, kdy Austrálie byla trestaneckou kolonií.

V Králově parku (King´s Park) jsou dlouhá stromořadí mladých eukalyptů a každý z nich má tabulku se jménem vojáka a stručným sdělením, kde padl. Každý strom je zasvěcen památce Australana, který zahynul za světové války daleko od své vlasti. Občané města Perthu zvolili si druh Eucalyptus ficifolia a právě v době našeho příjezdu kvetla stromořadí velikými šarlatovými květy. Při pohledu

na nádheru kvetoucích stromů byla myšlenka na tolik zmařených lidských životů dvojnásob truchlivá.

Jednatel místního autoklubu, pan Zehnder, ujal se naší záležitosti s ochotou, jakou projevují Australané vůči každému cizinci, a po několika dnech mohli jsme převézti svůj vůz do Perthu a počíti s přípravami na první cestu. Potřebovali jsme množství konserv, brokovnici, sekyru, vak na vodu a množství drobností, kterých si naučíme vážiti teprve v divočině, kde bychom je marně sháněli.

Západní část má zvířenu mnohem zajímavější než ostatní kraje Austrálie, protože má faunu typicky australskou, původní, kdežto na severovýchodě pronikají na území australského kontinentu prvky cizí. Měli jsme proto v úmyslu podívat se nejdříve trochu do vnitrozemí na západě, než nastoupíme vlastní cestu k východu. Když byly skončeny všechny přípravy, rozloučili jsme se s novými přáteli, které jsme v Perthu poznali, a nastoupili jsme cestu na sever.

Když jsme opouštěli město Perth, vycházelo právě slunce, ale horko a dusno zdálo se skoro nesnesitelné. Brzo ukazoval náš teploměr, umístěný ve voze a chráněný před přímými paprsky slunce, 45 °C. Kolik asi bylo na slunci!

Nějakou dobu jsme jeli předměstím, kolem domků napolo ukrytých v záplavě zeleni a kvetoucích ibišků, bougenvilleích a rudě planoucích eukalyptů. Pak přišel hustě obydlený kraj, pěstující hlavně mlékařství pro potřeby hlavního města. Po třiceti kilometrech zůstala dobrá silnice za námi a drobné vilky a farmy ustoupily krajině, jaká nás pak provázela skoro po celou dobu našeho cestování po Austrálii. Byla mírně zvlněná, bez velkých kopců, zarostlá

stromy, tvořícími místy řídký les. Převládaly eukalypty (blahovičníky), s úzkými listy našich vrb a banksie, poseté šiškami žlutých květů. Někde byly celé skupiny podivných žlutokapů, vypadajících, jako by někdo usekl kmen stromu několik metrů nad zemí a nahoru posadil chomáč trávy. Australané jim říkají „black boy“, černoušek, protože jejich kmen, vždy do černa opálený lesními požáry, vypadá jako číhající domorodec s vysokou válečnou ozdobou na hlavě. Smoly těchto stromů používali australští domorodci jako lepidla při výrobě zbraní.

Občas jsme zastavovali, abychom sbírali ukázky zdejší zvířeny. Eukalypty neshazují na podzim listy, ale kůru, která se loupe ve velkých kusech. Pod napolo odchlípou kůrou těchto stromů nalézali jsme bohaté loviště, sta a sta drobných zvířátek, která čekala na příchod večera, aby opustila svůj útulek. Byli zde brouci nosatci, posázení strašlivými trny, velcí štíři a pavouci, které příroda obdařila tělem plochým jako papír, aby mohli svoji kořist pronásledovati až do těch nejtěsnějších štěrbin.

Sotva jsme zastavili a vylezli z vozu, přepadávala nás hejna much. Australské mouchy jsou kapitolou pro sebe: pouhé štípání považují asi za obyčejnou hudlařinu. Lezou nebo pokouší se lézti své oběti do očí, do nosu nebo do uší a skoro znemožňují každou práci. Kolik ptačích kožek jsem zkazil při stahování, protože jsem myslil spíše na odhánění dotěrných much než na práci! Proti australským mouchám je proslavená tse tse afrických stepí roztomilým něžným stvořením.

Pokud jsme jeli, bylo horko snesitelné, ale jakmile jsme zastavili, stoupala teplota uvnitř vozu až na 47 °C a náš pojízdný domov

měnil se ve vytopenou výheň. Drobné lístky eukalyptů jsou příliš úzké, aby strom poskytoval nějaký stín. Na vyvolávání fotografií nebylo ani pomyšlení: nedařilo se to ani v Perthu, kde jsem si sehnal led. Želatina obrázků roztála v několika okamžicích...

Přes den se zdálo, že i příroda odpočívá, unavena vedrem. Zelení papouškové se žlutým obojkem, nepřátelé rolníka i sadaře, ztichli a zmizeli kdesi v korunách blahovičníků a lahodné flétnovité pískání vrány-hvízdáka naučili jsme se spojovat jen s hodinami ranními a večerními.

Když se pomalu počaly prodlužovat stíny vysokých blahovičníků a slunce jalo se zapadati, přišla úleva. Bylo stále ještě horko, ale scházely nemilosrdné paprsky slunce. Na telegrafních drátech u silnice počala se řaditi hejna drobných ptáčků a příroda jako by se probouzela z těžkých mrákot. Dotěrné mouchy zmizely jedna za druhou. Počali jsme chápat, proč savci Austrálie vedou noční život.

Ještě než se docela setmělo, objevily se drobné stíny. Hopkovaly nám přes cestu a sledovaly náš vůz se zájmem z křovisek u cesty. Byla to sta a sta králíků a zdálo se, že celý kraj jim náleží. Písčité svahy u cesty byly provrtány nesčetnými normami.

Králík je v Austrálii cizincem – přistěhovalcem, který se zde roztahuje na účet původních obyvatel země. Kdosi přivezl několik párků asi před osmdesáti lety. Králíci nalezli dobré podmínky a při tom scházeli jejich nepřátelé, kteří doma, v Evropě, se starali o to, aby se příliš nerozmnožili.

V naší době obsadily nekonečné miliony těchto nenasytných hlodavců australské vnitrozemí a ubírají pastvu ovcím. Vláda

vystavěla tisíce a tisíce kilometrů drátěných plotů, aby zabránila alespoň šíření králíků do krajin dosud nezamořených, ale tento boj člověka s králíkem končí naprostým vítězstvím zvířete a poslední hradba, králičí plot (rabbit proof fence) na východ od Perthu, dlouhý 1800 kilometrů, byla v posledních letech dobyta jejich nezlomným náporem. Stačí jen malé nedopatření, nepatrná mezera, aby alespoň mladý králík prolezl, a někdy nemilosrdný osud nastrčí i nesvědomitého farmáře, který závidí sousedovi, jehož pozemek je na druhé straně plotu a je dosud bez králíků.

Rozvoj králíků brzdí jen suchá léta, kdy jich miliony zahynou žízní, ale dobrý rok jim všechno nahradí. I ta nešťastná krize jim pomáhá, protože farmáři nemají peníze na nákladné ploty a jiné pomůcky boje proti králíkům.

Žádná věc není tak špatná, aby neměla i svoji dobrou stránku a v posledních letech množí se v Austrálii hlasy, mluvící ve prospěch králíků. Vývoz králičích koží a zmrzlého masa stále roste a mnohý nezaměstnaný je slušně živ lovem králíků a dnes, kdy pšenice tak málo vynáší, je králičí pečínka často jediným masem, které přijde na stůl zchudlého australského farmáře.

Ještě než se úplně setmělo, odbočili jsme s cesty mezi stromy. Západní Austrálie může mít různé nedostatky, ale parkování automobilů nečiní obtíží: místa bývá dost! Zatím, co moje manželka připravovala v kuchyňce večeři, ukládal jsem přírodniny, které jsme během dne nasbírali. S nastalou tmou přestala pro nás australská příroda existovat a náš svět se zúžil v úzkou prostoru vozu, který byl naším domovem.

Po večeři zapsal si každý z nás do svého deníku dojmy posledního dne. Pak jsme přesunuli horní lůžko, tvořící za dne pohovku, aby stále vedle spodního, snesli ložní prádlo z oddělení na střeše a připravili postel. V oknech jsme měli drátěné sítě, ale pro jistotu zavěsili jsme ještě nad postel moskytovou síť. Unaveni horkem, jízdou po špatné cestě a tolika novými dojmy šli jsme spát.

První noc chvíli trvalo, než jsme usnuli. Otevřenými okny táhla se do vozu vůně australské stepi – vůně, ve které převládal nahořklý dech kvetoucích eukalyptů. Zde, uprostřed přírody, nebylo tak dusno, jako ve městě. Z koruny stromu u vyschlého potoka ozývaly se podivné skřeky a ječení – hlas podivného australského zvířete, podobného kuně, kterému kůže, napjatá po stranách těla, umožňuje klouzavý let od stromu ke stromu.

Ráno se probudila příroda mnohem dříve než my. V koruně blahovičníku, pod kterým jsme tábořili, usadilo se veliké hejno krásných růžových papoušků, kteří zřejmě rozčileně rokovali o tom, co dělá ten podivný vůz v jejich okrsku. Křik, štěbetání a rozčilené přebíhání se neustále stupňovalo, až konečně konference zdála se končiti způsobem u lidí obvyklých: asi půl tuctu papoušků utvořilo jakési komité, které se elegantním letem sneslo na střechu našeho vozu. Drobné krůčky svědčily o tom, že podrobují naše auto důkladné prohlídce. Neodolal jsem, abych nevystrčil hlavu oknem a v příštím okamžiku zvedlo se celé hejno s ohlušujícím křikem a zapadlo na jiný strom v úctyhodné vzdálenosti.

Jejich místo zaujal teď pták, podobný vráně, ale v elegantním černobílém šatě. S větve jen několik metrů od našeho okna počal

s vysíláním ranního koncertu. Znělo to docela lahodně, jako když se někdo učí hráti na flétnu a umí již tolik, že dovede vyhnouti falešným tónům. Pak slétl dolů do křoví, kam jsme vyhodili zbytky své večeře a s důstojností umělce, přijímajícího svůj honorář, vybral si lepší kousky.

Američané říkají tomuto ptáku straka, ačkoliv nemá s naší strakou nic společného až na trochu podobné zbarvení. Česky se mu říká vrána hnízdák.

Teď ráno bylo příjemně a použili jsme příležitost, abychom dali trochu svůj vůz do pořádku. Při tom jsme objevili i obrovský sýr koupený kdysi v Janově a ukrytý pod sedačkou. Dlouhý pobyt ve voze v lodním skladišti mu zřejmě nesvědčil a tak jsme jej důkladně okrájeli a uschovali do spižírny.

Ten den jsme cestovali opět celý den pustinou jen řídce obydlenou a až odpoledne spatřili jsme skupinu výstavných budov na stráni u cesty. Bylo to misijní stanice. Nová Norcie, kousek Španělska na půdě Austrálie.

Kdysi před osmdesáti lety vypravil se španělský kněz Torres do divočiny na sever od Perthu, aby kázal divochům křesťanství. Dva mezkové nesli jeho skrovný majetek a Torres sám vyoral první brázdy na poli nové misie. Od té doby se mnoho změnilo: na místě ubohé chatrče, ve které Torres kázal slovo boží, stojí výstavné budovy, kostel a krásná kaple, zdobená cennými obrazy, která je jedinečnou v celé Austrálii. Misie má pole, ovocné zahrady a rozsáhlé vinice. Ale ještě něco se změnilo: domorodci, pro které Torres před lety opustil rodné lány Kastilie, vymřeli téměř již

všichni. Jen několik černochů žije v okolí, a sirotčinec, udržovaný mnichy, hostí jen chlapečky ze smíšených manželství. Dnes spočívá význam Nové Norcie hlavně ve střední škole dobré pověsti pro hochy a dívky bílých osadníků.

Byli bychom si rádi školu prohlédli, ale přišli jsme v nevhodný čas. Žáci, jejich učitelé a všichni mniši, s opatem v čele, byli na pastvině na stráni, asi dva kilometry od misie. Byli shromážděni kolem elegantního červenobílého letadla, kterým se chystal odlétnouti jejich host, lord Sempill.

Lord Sempill je ředitel velké anglické letecké společnosti. Vykonal na svém letadle cestu z Anglie do Austrálie a nyní letěl domů. Přišli jsme právě včas, abychom ho ještě zastihli při odletu. S klidem člověka, pro kterého let z Austrálie do Evropy je všední záležitostí, rozloučil se s misionáři, zjistil směr větru, aby správně odstartoval proti němu, roztočil vrtuli a usedl do pohodlné kabiny svého letadla. Naposled zamával – pak se letadlo rozjelo po nerovné planině, několikrát poskočila a již se vznášelo jako třpytivá vážka vysoko na modré obloze. Zamířilo k severu a každou čtvrt hodiny urazilo více, než padre Torres mohl se svými mezky ujeti za den.

Příštího dne přišla zpráva, že lord Sempill nedoletěl do Carnarvonu a bouřka, která právě zuřila, opravňovala předtuchy nejhorší. Bylo rozhodnuto vyslati záchrannou výpravu, ale následujícího dne jsme se dověděli, že lord Sempill je živ a zdráv. Když byl překvapen bouřkou, byl právě nad krajinou pokrytou hustým lesem. Odletěl tedy k pobřeží, přistál na písčině u moře a celou noc udržoval motor v chodu s letadlem obráceným proti větru,

aby nebylo překoceno. Když bouře přestala, pokračoval v cestě. O několik dní později došel mu benzin ve vnitrozemí ostrova Jávy, ale až na tato dobrodružství doletěl do Londýna bez nehody.

Španělští misionáři přijali nás velmi přívětivě a měli radost, když se dověděli, že známe jejich vlast. Musili jsme jim slíbiti, že se u nich na zpáteční cestě opět zastavíme a svým chovancům nakázali, aby pro nás nasbírali přírodniny.

V Nové Norcii zůstali jsme dvě noci a pak jsme opět pokračovali v cestě na severovýchod. Po několik dní jsme jeli krajem, v němž se pěstuje pšenice. Mohli jsme pozorovat, jak osadníci nejdříve docílí odumření stromů v lese tím, že vykrojí dokola kůru v podobě prstence. Strom odumře a farmář později, v době sucha, zapálí les a získá tak pozemek pro svoji pšenici. Dříví zde nemá valné ceny.

Pole se obdělávají ve velkém, obyčejně pomocí traktorů. Každý rolník žije uprostřed svého pozemku, často mnoho kilometrů od nejbližšího souseda. Drobné osady jsou obchodními středisky a tvoří je obyčejně několik krámků, hotel, pošta, automobilová správkárna a biograf. Hotel neschází ani v malých osadách, protože australské zákony dovolují prodávat lihoviny jen majiteli hotelu. Hospodský pronajímá pokoje tedy jen proto, aby učinil zadost zákonu a následek toho je, že australské hotely co do pohodlí a někdy i čistoty zdaleka se nevyrovnají evropským. Snad zde působí i povaha Australců, kteří někdy mají trochu sklon k nedbalosti.

V australském hotelu se obyčejně špatně bydlí a také špatně jí. K obědu nesmíme přijít kdykoli, nýbrž jen v přesně stanovenou hodinu a mimo velká města nemáme možnost volby: buď sníme, co

nám předložili, nebo odejdeme po obědě hladoví. Zaplatíme stejně dva a půl šilinku, což se zdá býti obvyklou cenou oběda. Maso bývá skoro vždy skopové a jako moučník figuruje puding podobný huspenině, připravený z konservy. Byli jsme rádi, že jsme nebyli na zdejší hotely odkázáni.

Mezi kořistí těchto prvních dnů vynikala veliká ještěrka, kterou jsme objevili pod balvanem na břehu vyschlého potoka. Byla zavalitá, s krátkým tupým ocáskem a posázená velikými šupinami, jako obrovská šiška. Dívala se mrzutě, kdo ji to ruší z poledního spánku a nepomýšlela ani na útěk. Je to druh, kterému se vědecky říká Trachysaurus. Na rozdíl od našich ještěrek živí se rostlinnou stravou.

Upravili jsme jí útulný domov ve veliké bedně ve voze a v krátké době velmi zkrotla. Zakrátko měli jsme čtyři takové ještěrky, ale zažili jsme s nimi nepříjemné překvapení, protože později poštovní úřad v Perthu odmítl je přijmouti, když jsme je chtěli poslati do Prahy. Příliš jsme si na ně zvykli, abychom je pustili nebo uložili do lihu a tak jsme se s nimi vozili po Austrálii, až se konečně nad nimi slitoval kapitán italské lodi a dopravil je do Evropy.

KAPITOLA TŘETÍ

VE ZLATÝCH POLÍCH VNITROZEMÍ

Auto na silnici po dešti u Paynes Find

Pšeničná oblast Západní Austrálie je žlutou páskou, táhnoucí se od severu k jihu, páskou, kterou bílý přistěhovalec položil mezi řídký les pobřežního pásma a vyprahlou poušť vnitrozemí. Dnes se tato oblast bohatých lánů obilí a evropské civilizace povážlivě tenčí – svět ztratil zájem na australské pšenici a farmáři trpí bídou.

Pšeničná pole a farmářská městečka, stavěná z galvanisovaného

plechu, zůstaly již daleko za námi. Krajina je ve znamení drobných eukalyptových stromů a nízkých křovin se stříbřitě bílým listím. Cestu tvoří dvě hluboké rýhy, které zde vyjezdily vozy v době dešťů. Jsou tak hluboké, že bychom mohli zachytiti spodkem vozu a proto jedu koly po jedné straně uprostřed stezky a po druhé straně uschlou travou, která ji vroubí. Někdy sjíždíme dolů, projíždíme potokem, dávno již vyschlým a na druhé straně šplháme do příkrého břehu nahoru. Jednoho dne se dostáváme do krajiny, která jakýmsi zázrakem byla navštívena v tuto neobvyklou dobu deštěm. Pak přijíždíme občas k místům, kde přes noc vznikly malé tůně, jako klidné hladiny rybníků. Naštěstí nejsou hluboké a projíždíme je tedy bez nehody na plný plyn, zatím co voda, čeřená koly, tvoří vysokou fontánu kolem našeho vozu.

Horší jsou místa, kde místo hlubokých kaluží nad pevným podkladem je bezedné bahno. Hromady větví, ještě zelených a rozdrcených koly auta, vypráví nám o perné práci automobilistů, kteří tu jeli před námi. Zde se uplatňují nízké převody našeho vozu a čtyři kola, poháněná motorem.

To je kraj, kde běloch není ještě dobyvatelem, nýbrž jen opatrným návštěvníkem. První párek klokanů hopkuje nám přes cestu. Skáčí pomalu, rozvážně a na chvíli se zastavují, aby se za námi ohlédli. Zdá se, že se nás ani nebojí. V příštích dnech jich uvidíme více, někdy i malá hejna. Jejich kratičké přední nohy jsou vyřazeny, když má klokan naspěch a uhání obrovskými skoky jen po zadních nohách. Vysoké ploty, kterými obehnal v obydlených končinách australský farmář svůj pozemek, nejsou klokanovi překážkou,

protože dovede výborně skákat.

Někdy zahlédneme skupinu emu, australských pštrosů, u cesty. Jsou bázliví a mají výborný zrak a tak mizí mezi křovinami obyčejně dříve, než můžeme zastavit. Jsou škodnou, kterou australský venkovan nenávidí. Ubírají ovcím pastvu a při zběsilém útěku často naběhnou střemhlav na drátěný plot a poškodí jej. Najde-li farmář jednoduché hnízdo pštrosa emu s krásnými modrozelenými vejci, rozdupe je nemilosrdně všechna.

Tam kde přestává civilizace, začíná království australského domorodce. Nejdříve jsme se setkali se starou domorodkou, která obývala malý domeček u cesty. Její obydlí bylo kuriositou, stojící ve znamení automobilismu: bylo zbudováno z plechovek od benzinu. Pokud totiž dostaneme v odlehlých krajinách benzin, prodává se ve čtyřhranných plechovkách po osmnácti litrech. Stěny domku byly zbudovány z plechu těchto plechovek vyklepaných na plochu. Obývala jej se smečkou psů a větším počtem dětí nejrůznějších odstínů.

Když jsme se příště setkali s domorodci, byl vliv civilizace již méně patrný. Byl to tábor, obývaný asi čtyřiceti lidmi. Většinou bydleli v primitivních přístřešcích, zbudovaných z větví, jen někteří měli jakési stany z hadrů. Uprostřed ležení visel stažený klokan. Chyběl mu již ocas, oblíbená lahůdka domorodců a jediná část klokana, kterou i běloši považují za jedlou.

Někteří muži uměli několik slov anglicky. Pleť měli černou, ale jejich rysy nijak nepřipomínaly africké černochy a někteří starší muži měli dlouhé šedivé vousy. Krasavci nebyli, alespoň podle

našeho měřítka. Přijali nás docela přívětivě – boje s bělochy náleží již minulosti.

Jako australská zvířena, tak i australský domorodec je dítětem doby, která v ostatních dílech světa již dávno minula. Představuje primitivní typ, jaký obýval naše kraje snad v době lovců mamutů. V odlehlých krajinách Austrálie stojí dosud na úrovni doby kamenné: jeho nástrojem je dřevěný kyj, kamenný mlat a udice, vyrobená z lastury. Dovede však rozdělat oheň rychlým otáčením dvou dřívek proti sobě a jeho kmenové zákony a předpisy jsou kupodivu složité.

K dětem a zvířatům je pln lásky a šetrnosti. Australský divoký pes dingo není vděčným domácím zvířetem a tak po příchodu bělochů stal se jeho společníkem pes, přivezený z Evropy. Tábory domorodců jsou dnes obklopeny zástupy psů a čím je jich více, tím je domorodec šťastnější. Jsou pomocníky při lovu, společníky a za chladných nocí ho zahřívají svým teplem. Stádo ovcí, které mu bylo svěřeno, opatruje australský černoch velmi svědomitě.

Austrálie nebyla nikdy hustě obydlena. Chudá příroda nemohla uživit větší počet obyvatel a australský člověk byl nucen nasadit všechnu svoji vynalézavost, aby nepodlehl v zápase o existenci. Nemůže být vybíravým a na jeho jídelním lístku jsou ještěrky, tučné ponravy brouků tesaříků a rozličné kořínky a plody. Neustále se toulá z místa na místo. Dříve měly jednotlivé kmeny přesně rozdělená území a kdo vstoupil bez svolení na území cizí, vydával se nebezpečí smrti.

Australští pštrosi a klokani vymírají a jsou nahrazováni postupně

králíkem – přistěhovalcem. Podobně i australský černoch rychle vymírá, zatlačován bílou rasou. Jeho úpadek počíná uvolněním kmenových svazků, které dříve byly jeho hlavním vodítkem. Alkohol, nepřirozený způsob života v oblastech, kde již nemůže žít volným životem lovce a nemoci, zavlečené sem Evropany, vykonají zbytek díla zkázy.

Jsme již v kraji, kde moudrý automobilista pamatuje na vydatnou reservu benzinu. Jen v hustě obydlených částech Austrálie vyjde s tím, co se mu vejde do nádržky. Také konservy se uplatňují; nejen že zde není příležitost k nákupu, ale vnitrozemí Austrálie je také příliš chudé, aby se tam běloch mohl živit lovem. Snad bych se zde měl zmínit o našem obrovském sýru, který by snad teď se měl uplatnit. Ale nestalo se: počalo se z něho líhnouti velké množství malých mušek a tak jsme jej jednou ráno vyhodili na místě, kde jsme tábořili. Brzo se k němu sletovaly vrány z celého sousedství a tak jsme se těšili, že přece jen splnil nějaké poslání.

Díváme-li se na mapu Austrálie, pozorujeme velké množství osad a měst a tak by se zdálo, že krajina je hustě obydlena. Ale tyto mapy jsou povahy optimistické a osada, která velikostí odpovídá prostřední české vesnici, je v Austrálii velikým městem.

Tehdy jsme byli ještě nezkušení a již dlouho napřed jsme se těšili, že se blížíme opět městu. Jmenovalo se Paynes Find a na mapě bylo zakresleno krásným velkým kolečkem. Pro nás znamenalo pohodlí, odpočinek, stravu, která nepocházela z konservy a hlavně koupel. Když se město Paynes Find objevilo za posledním zákrutem cesty, bylo velkým zklamáním: tvořily je tři domky z vlnitého plechu.

Jedním z nich byl hotel, vypadající jako malý nepovedený hangár.

Naše první cesta byla do koupelny. S obdivem pozorujeme umyvadlo a kohoutky se studenou a teplou vodou – ztělesněnou civilizaci! Marně však točíme kohoutky a pan majitel smutně nás poučuje: „Kdepak tekoucí voda – my musíme jezditi pro vodu s vozem a koňmi třicet pět kilometrů daleko!“

Oběd je z konservy, ani polévku nevyjímaje a jen jeho cena připomíná nám elegantní hotely velkých měst. Zato můžeme pozorovati zajímavý zdejší obyčej, podle kterého hosté mají povinnost použité talíře a příbory sami odnésti do kuchyně, aby zbytečně nepřidělávali práci. Svůj pobyt v Paynes Find zkracujeme na čtyřicet minut.

Za Paynes Find začíná rovina, posetá malými kameny, po kterých náš vůz drkotá na východ. Jen místy jsou skupiny drobných křovin. Je to poušť, podobná té, která vyplňuje celé to „mrtvé srdce“ Austrálie. Zrcadlení vzduchu působí, že se nám zdá, že v dálce se rozkládá klidná hladina velikého jezera, ale hodiny ubíhají a začarované jezero je stále stejně daleko.

Ve stínu keře u cesty odpočívá varan, veliký ještěr, asi půl druhého metru dlouhý. Když ho fotografujeme, mžourá jen očima, a protože se mu nechce ze stínu, raději předstírá, že nás nevidí. Konečně se zvedá a mrzutě se stěhuje do stínu nejbližšího keře. Má štěstí: je příliš velký, abychom jej vzali s sebou, a nestojíme o jeho maso, na kterém by si domorodci rádi pochutnali.

Někdy mizí kamení i drobné křoví a jedeme po rozsáhlé solné pánvi, která v době, kdy sem zavítá déšť, se stává velikým slaným

močálem. Pánev, jíž jedeme, je naznačena na mapě pěkně modrou barvou jako jezero, ale teď bychom zde marně hledali byť i jen jedinou kapku vody – jediná voda, na sta kilometrů daleko, je padesát litrů v nádržkách a porůznu v našem voze. Ale jede se to zde krásně: stezka zmizela a uháníme po rovné ploše slané pánve na plný plyn.

Po čase objevuje se nízký kopec pravidelného tvaru sopky a u jeho úbočí svítí stříbrným leskem veliká budova, stavěná z plechu. Je to zlatý důl.

Australané nám vyprávěli, že Bůh stvořil jejich zemi až na konec. Neměl již dostatek materiálu a tak povstala zem chudá a pustá, bez vysokých hor, bez stinných hájů. Tu se slitoval Stvořitel a přidal ještě Austrálii bohatá ložiska zlata, kterými ozdobil nejpustší části země. Proto je zde tolik zlata a proto to zlato je nutno hledati v končinách, kde není nic, než horko, kamení a kousavé mouchy.

Takovou krajinou jedeme nyní. Má tolik zlata, že zde vzniklo město na australské poměry dosti velké. Je střediskem zlatokopů, žijících roztroušeně v okolí a má krásné jméno Mount Magnet, Magnetová Hora, podle nevelkého pahorku, který přitahuje magnetickou silou svých zlatých polí.

Již z dálky vidíme, jak se střechy osady lesknou na slunci. Skoro jsme si ji představovali větší a elegantnější. Plán města Mount Magnet je velmi jednoduchý: až na několik plechových chatrčí, zatoulaných do okolí, sestává ze dvou řad domů. Poušť začíná hned za posledním hokynářstvím a vítr, prohánějící sloupy prachu po rovině, stará se o to, aby vše mělo šedožlutou barvu pouště.

Auto na silnici u Mt. Magnet

Marně hledá oko stopu zeleně – není tu zahrad, až na ubohé náhražky, zaprášené stromky, zasazené do starých plechovek od benzinu. Jen uprostřed Hlavní třídy, která alespoň svojí šířkou může soupeřiti s Václavským náměstím v Praze, je park: napolo uvadlý stromek, uměle udržovaný při životě pečlivě odměřenými dávkami drahocenné vody. Kolem tohoto drahocenného stromu jsou pro pohodlí občanů rozestaveny lavičky.

V „parku“ je příliš horko a valná většina obyvatel sedí na chodníku po levé straně ulice. Domy jsou opatřeny podloubím a tak je tu stín – jediný stín na sta kilometrů daleko. Lidé mají dosti času, protože je stávka a zlatý důl, živitel města Mount Magnet, nepracuje.

Až přijde odpoledne a slunce bude na druhé straně, přestěhují se i občané města na protější stranu ulice a prosedí tu na okraji chodníku zbytek dne. Dnešek byl krásný, byl to den pestrých zajímavých událostí, protože přijelo divné auto od jihu a je na co se dívat a pro příští dobu bude o čem mluvit. Možnosti zábavy ve zlatých polích nejsou právě velmi rozmanité.

Je těžko hledat zábavu, když teploměr ukazuje čtyřicet stupňů ve stínu a kolem prostírá se jen poušť. Nejbližší město je několik set kilometrů daleko. Chatrče, stavěné narychlo z plechu, mění se přes den v ohnivé výhně a tak dříve nebo později uchyluje se každý do stínu podloubí. Den se zdá nekonečným a horko roste. Roste i žízeň, kterou je těžko ukojiti teplou kalnou vodou, ve které se čile prohánějí komáří larvy. Pomalu se občané zvedají jeden za druhým a než skončí den, sejdou se všichni ve výčepu hotelu Commercial nebo Grand.

Nikdy jsem neviděl tolik opilých lidí, jako ve zlatých polích a nikdy jsem nebyl tak ochoten prominout a odpustit. Peníze, které vydělali těžkou prací a životem plným odříkání v pustině, musí sloužiti teď k tomu, aby mohli alespoň na chvilku zapomenout, že žijí v poušti, kde není nic, než zlato, horko a beznadějná nuda.

Občas probouzí se i Mount Magnet ze skleslosti a hlavní třída je plna života a rozčileného rokování. To bývá v den koňských dostihů, kdy veškeré obyvatelstvo vytáhne za městečko, k závodišti, označenému plotem z ostnatého drátu. Pak přijedou zlatokopové z okolí na koních a v rozklepaných fordkách. Každý z nich ví nazpaměť jména i vlastnosti koní, kteří budou závodit a je těžko říci,

co převládá: zda zájem o ušlechtilého koně nebo hráčská vášeň, která nutí všechny, od pokojské v hotelu Grand až po polocivilisovaného domorodce, aby utráceli své peníze v sázkách.

Koňské dostihy v Melbourne a Adelaide sleduje celá Austrálie se zatajeným dechem. Závody v Mount Magnet jsou čistě místní událostí, ale pro obyvatele města jsou událostí světodějnou. Již nyní visí v oknech hotelu plakát psaný neumělou rukou a ohlašující, že ten slavný den se již blíží. Uvádí také vstupné: páni pět, dámy dva šilinky. V oblasti zlatých polí je žena tvorem vzácným a váženým a platí-li někdy vůbec, platívá alespoň nižší vstupné než muž.

KAPITOLA ČTVRTÁ

U JEZERA AUSTINOVA

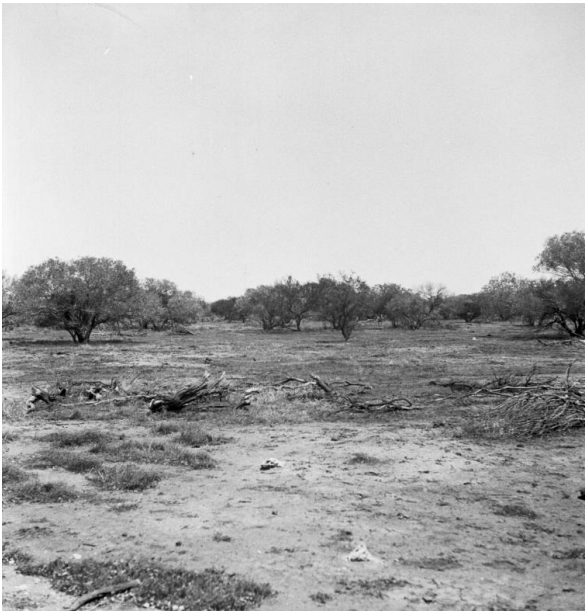

Krajina u Lake Austin

Na severovýchod od Mount Magnet prostírá se pustina bez stromů a bez vody. Není tu ochrany před slunečními paprsky a každá práce vede v krátké době k úplnému vyčerpání. Naše pokusy, nasbírat nějaké ukázky zdejší zvířeny, jsou vždy bezvýsledné; zdá se, jako by sluneční žár zabil všechno živé.

Místy vypadal kraj méně neutěšeně a mezi křovinami objevovaly se i skupiny malých eukalyptů. Na takových místech setkávali jsme se s velikými klokany a hejnky pštrosů emu. Na cestě seděli holubi a v posledním okamžiku vzlétali s hlasitým chřestěním křídel. Pak stromy zmizely a zase jsme jeli pouští.

Naším cílem bylo jezero Austinovo. Přírodopise, se kterým jsme se seznámili v Perthu, líčil nám v krásných barvách krajinu na březích jezera, pokrytých kvítím, kde svého času měl tak dobrý lov. To, co vyprávěl, byla pravda; zapomněl nás jen upozornit na rozmary australské přírody.

Čím více jsme se blížili jezeru, tím smutněji vypadala krajina. Zmizely křoviny a rovinu pokrývalo drobné kamení. Když se konečně objevilo v dálce jezero, leskla se sice do nekonečna klidná vodní hladina, ale pak ustupovala víc a víc a když jsme konečně stanuli na břehu, měli jsme před sebou vyschlé dno, pokryté bělavou solí. Několik kalužin bylo vše, co připomínalo nedávný deštík.

Půda je prosycena solí a tak v okolí jezera rostou jen slanomilné keříčky s tlustými, jakoby masitými větvičkami. Marně jsme hledali stopy života: nebylo tu zvířat mimo protivné, dotěrné mouchy, které nás provázely již od počátku cesty. Lesklí brouci duhových barev a pestří motýli, o kterých nám vyprávěli, očekávali kdesi v úkrytu vytoužený déšť, který sem zavítá snad až za několik měsíců.

Lake Austin, Day Dawn, Cue – to jsou stanice na naší cestě; městečka zlatokopů, stavěná z plechu a ztracená uprostřed pouště. Australanům jejich jména značí zlato – nám připomínají horko, které vysiluje. Ve dne ukazuje teploměr, zavěšený ve voze, přes 40

ĽC; v noci klesá na 31. Ve voze je dusno a venku nás pronásledují mouchy a pokouší se nám vlézti do očí a do nosu. Práce, při které jsou zaměstnány obě ruce, jako fotografování, stává se utrpením.

Je na čase, abychom se vydali na zpáteční cestu. Obracíme se na západ, abychom dostihli mořského pobřeží. Ještě jednou tábořímе na zpáteční cestě u jezera Austinova, abychom se pokusili chytati na světlo. Náš tábor je na pahorku nad jezerem a když se setmělo, rozsvěcuji velká světla vozu v naději, že přilákám zajímavý hmyz. Dlouho nepřichází nic, ale pak se objevují veliká hejna drobných brouků, podobných malým chroustům a tančí ve světle reflektorů. Je to jen jeden druh, ale je to přece jen ukázka fauny a skoro se nám zdá, že je to dar jezera Austinova na rozloučenou. Příštího dne jsme již na cestě k moři.

Dva dny stačí, abychom se dostali z pouště do oblasti stepi. Kdesi v této krajině je ovčí farma; její majitel se zajímá o přírodní vědy a máme pro něj doporučující list. Hodláme ho navštívit.

Odpoledne přijíždíme k plotu z ostnatého drátu, vedoucímu do nekonečna podle cesty. Malá stezka odbočuje od „silnice“ k farmě. Otvíráme vrata v plotu a zavíráme je opatrně za sebou, aby stáda ovcí nezabloudila ven. Pak jedeme po málo vyježděné cestě divočinou, zarostlou keři a malými stromky. Od hranice pozemku až k budovám farmy je to třináct a půl kilometru. Na australské poměry je to malá farma – jen 80 čtverečních kilometrů.

Dvířka skříňky v boku vozu šla použít jako pracovní stolek na třídění sběrů.

Farma či ovčí stanice (sheep station), jak říkají Australané, jmenovala se Marloon Station. Její majitel přivítal nás velmi přátelsky a tak jsme zde strávili tři dny, nejpříjemnější dobu cesty na severovýchod. Byla zde voda – čistá voda, skoro chladná a bylo jí tolik, že bylo možno se i sprchovat. V době dešťů stékala voda okapem do velikých podzemních nádržek a vyjma abnormálně suchá léta stačila po celou dobu sucha. V besídce za hlavní budovou visel plátěný šátek s pitnou vodou a vypařování vody stěnami této primitivní nádržky působilo značné ochlazování. První den jsme chodili neustále pít, jako malé děti, které objevily, kam rodiče před mini schovali cukroví.

Po prvé jsme měli příležitost seznati trochu život na australské

„ovčí stanici“. Tvořila velký obdélník, obehnaný plotem z ostnatého drátu. Udržování plotu a pak promazávání ložisek větrných mlýnů, které čerpají samočinně vodu pro ovce z hlubokých studní, je hlavní prací personálu. Ovce samy mnoho práce nevyžadují a po celý rok popásají se ve volné přírodě, ponechány samy sobě. Jen jednou za rok objeví se družina střihačů ovcí, navštěvující farmu za farmou a pak jsou ovce sehnány do menší ohrady, ostříhány a vykoupány v desinfekčním roztoku.

V Austrálii není velkých šelem, které by mohly býti ovcím nebezpečny, vyjma jediné: divokého psa, zvaného dingo. Podobá se většímu domácímu psu, barvy obyčejně žemlově žluté. V obydlených končinách mísí se často s domácími psy a kříženci jsou někdy odvážnější a ovcím nebezpečnější, než čistokrevný dingo. Nejvíce jsou obáváni kříženci s německým ovčákem, a proto se v Austrálii ozývají hlasy, aby chov této rasy byl zakázán.

Na usmrcení psa dingo je vypsána cena, místy odpovídající i sto československým korunám a proto se mnozí lidé živí lovem a trávením této škodné.

Chov ovcí byl zaveden v Austrálii teprve asi před sto lety, ale cílevědomou prací zušlechtili je Australané tak, že poskytují dvakrát tolik vlny co původně. Za chovné berany se platívají veliké částky, jeden byl prodán za půl milionu našich korun!

Cizinci se zdá, že velké plochy půdy jsou docela nezužitkovány, protože cestuje po celé dny, aniž uvidí jedinou ovci. Ale australská pastva je hubená a pro větší stádo je zapotřebí velké plochy. Jen za velmi příznivých okolností možno počítati dvě ovce na každý

hektar. Přes to přijde na každého obyvatele Austrálie 17 ovcí.

Druhý den po našem příjezdu vypravili jsme se se svým hostitelem na prohlídku okolní krajiny. Jeho pozemkem protékala řeka, v tu dobu ovšem skoro vyschlá. Místy zbyly ještě hluboké tůně a ty se hemžily drobnými ráčky a pulci. Až i tyto kaluže vyschnou, zmizí drobná vodní zvířena, ale objeví se opět v neztenčeném množství, jakmile po dlouhých měsících sucha přijdou opět první deště a naplní koryto vodou. Australská příroda naučila se přečkávati dlouhá období sucha. Když jsme rozštípali ležící starý kmen, podařilo se nám chytiti několik pestrých ještěrek, odpočívajících zimním spánkem, který jim pomáhal přetrvati nepříznivou dobu sucha. Ještěrky nastoupily později živé cestu poštovním letadlem do Prahy.

Asi deset kilometrů od farmy objevili domorodci nedávno před tím v houštině hnízdo ptáka tabona (Leipoa ocellata Gould). V eukalyptovém lesíku bylo volné prostranství, které v prvním okamžiku budilo dojem dětského hřiště v parku. Uprostřed byl umělý kopeček, asi metr vysoký a čtyři metry v průměru. To byla umělá líheň ptáka tabona.

Tabon užívá svého hnízda každý rok znova a provádí jen nutné opravy. Obyčejně nahrabe novou vrstvu listí a větviček a pokryje celou hromadu pískem. Při zahnívání tohoto materiálu zahřívá se celá kupa a vejce, která tabon do hromady snesl a pečlivě ukryl, mají dostatek tepla. Asi po třech týdnech vylíhnou se z nich mláďata. Jsou již pokryta peřím, dovedou se sama o sebe starat a za den nebo za dva dny mohou již létati. Jsou to sirotkové, o které se rodiče nestarají

a kteří jsou již od počátku tak vyspělí, že se mohou sami probíjet světem.

Náš hostitel pustil se hned se svým synem do prohledávání této umělé líhně, protože tabonova vejce, pokud jsou čerstvě snesena, jsou považována za lahůdku, ale nenalezli ničeho. Asi se tabon teprve chystal snášet.

Tabon má také výborné maso a tak je všude pronásledován přes to, že je zákonem chráněn. Velmi mu uškodilo, když Australané nasadili na venkově lišky v naději, že vyhubí škodlivé králíky. Králíkům to mnoho neuškodilo, ale zato mnohé původní druhy australské zvířeny byly liškami téměř vyhubeny.

Pozdě odpoledne, když jsme se vraceli k farmě, zažili jsme zajímavé dobrodružství. Jeli jsme po úzké stezce, když tu pojednou se vynořil z křovin u cesty statný pštros emu a utíkal před námi. Nenapadlo ho, že by stačilo uhnouti mezi stromy, kam bychom za ním s vozem nemohli. Měl jsem tak výbornou příležitost zjistiti, jak rychle běží: krátkou dobu udržoval průměr čtyřiceti kilometrů za hodinu, měřeno podle tachometru našeho vozu. Teprve po chvíli zmizel mezi křovinami, které vroubily cestu a mohl si tak odpočinouti po rekordním běhu, na který mohl býti skutečně hrdým.

Zajímavé setkání jiného druhu měli jsme ten den večer. Při večeři vyptával jsem se se zájmem svých hostitelů na „pavouka s červenými zády“, který náleží k těm několika málo skutečně nebezpečným pavoukům, které věda zná. Dosud jsem se s ním nesešel, ačkoli v Austrálii prý je hojný. Naši hostitelé nám ochotně

nabídli, že mně několik exemplářů seženou. Na okamžik byla večeře přerušena, několik židlí a stará lenoška byly obráceny vzhůru nohama a na spodní straně nalezli jsme celkem čtyři drobné pavoučky, černé, s karmínově červenými proužky na zádech. Zdálo se, že rodina našeho hostitele tím nebyla nijak nepříjemně překvapena, ačkoliv svého času byl jeden ze synů takovým pavoukem kousnut a byl pak nějaký čas vážně nemocen.

Tito pavouci jsou v Austrálii tak hojní, že většina lidí stane se lhostejnou a smíří se s jejich přítomností. Obyčejně hotoví si nevelké sítě v temných koutech, pod nábytkem a ve sklepech. V přírodě žijí pod kameny nebo v dutých stromech. Měl jsem příležitost pozorovati, že mimo hmyz loví i poměrně velkou zvěř a dokonce i ještěrky, které se dostaly blízko jejich pavučiny a bývají pak usmrceny a vtaženy do sítě. Na štěstí nejsou tito pavouci prudce jedovatí a některé lehčí případy mají průběh jen o málo horší, než bodnutí včely. Pravidlem je několikadenní onemocnění a jen vzácné komplikované případy končí smrtí.

Po třech dnech nastoupili jsme další cestu k pobřeží. Hrbolatá cesta sestávala většinou z páru hlubokých kolejí a tabulka u cesty varovala: „Držte se vlevo!“ Někdy bývá těžko vyjet z koleje, do které jsme se dostali a pak bychom se nemohli vyhnout jinému vozu. Proto je lepší držet se stále své strany.

Stále ještě bylo úmorné horko. Nějakou dobu jsme se drželi u skupiny eukalyptů, které kvetly drobnými bílými kvítky, a já se pokoušel sklepávat drobné obyvatele květů do veliké sítě, ale zakrátko jsem úplně vysílen a dostavují se i příznaky úžehu, ačkoli

jsem horku zvyklý. Na nějakou dobu pokrývají nebe mraky a slunce se ukrývá, ale přesto neklesá teplota pod 42°C. Jedeme dále pustinou, zarostlou křovinami, mezi kterými převládá banksie. Právě kvete a její květenství podoby vysoké šištice krásně růžové barvy vypadá velmi dekorativně.

Blížíme se pobřeží, a tak se dostáváme opět do oblasti farem a pšeničných polí. Některá se zdají být poseta velkými černými a rudými květy, a když přijíždíme blíž, zvedají se před námi veliká hejna černých kakadů, obrovských papoušků s velkými zobany a s ocasem vroubeným šarlatovou páskou. Jsou jich sta a tisíce a v době, kdy pšenice dozrává, natropí asi velké škody. Hejno za hejnem zapadá na nedaleké stromy a pronikavým chraptivým křikem dává najevo svoji nelibost nad tím, že byli vyrušeni při obědě. Jakmile jsme je minuli, vracejí se kakadu na pole.

V malém městečku, ve kterém se chceme opět zásobit benzinem, jsme nuceni proti své vůli zdžet se déle. Majitelé benzinových pump nejsou doma: jeden šel hrát tenis a druhý kriket! Po delším hledání unášíme jednoho z hráčů k benzinové pumpě.

V Austrálii je sport králem. Má mnohem lepší úroveň, než například ve Spojených státech, kde se příliš zvrhává ve sport profesionální v špatném slova smyslu. Jistě že zde působí dobrý vliv anglické tradice. Sport má v Austrálii příznivé podmínky: podnebí je sice teplé, ale dovoluje pobyt v přírodě po celý rok a deštivých dnů mívá většina Austrálie málo. Mnohý Australan ví o Čechoslovácích jen to, co slyšel o našich hráčích kopané a tenisu.

Modrou hladinu Indického oceánu jsme spatřili u městečka

Geraldtonu. Všechno to zlaté bohatství západní Austrálie nastupuje dříve nebo později cestu k pobřeží. V tlumocích zlatokopů, na hřbetě velbloudů, v autech a nakonec drahou cestuje na západ. Něco proudí do Perthu, hlavního města Západní Austrálie, ale většina se nakládá na loď v městě Geraldtonu.

Geraldton má čtyři tisíce obyvatel a je tedy jedním z největších města na západě Austrálie. Je prosaické a nezajímavé a jeho Hlavní ulice, tvořena dvěma řadami jednopatrových domků, mohla by býti hlavní ulicí kteréhokoli jiného australského města. Má také pověst mořských lázní, ale schází tu jakékoliv opatření pro koupání. Lidé se většinou převléknou doma a každý se koupe, kde se mu zachce.

Přijeli jsme úplně vysíleni cestou vedoucí vyprahlou, žhavou stepí a bylo nutno, abychom se tu alespoň dva dny zdrželi a trochu si odpočinuli. Nechtěli jsme bydlit v městě ve voze a tak jsme se nastěhovali do hotelu – bohužel do hotelu typicky australského. Okna našeho pokoje vedla na verandu, kde část hostů sněmovala dlouho do noci, protože horko je nenechalo spát. Mimo hlučné zábavy táhla se otevřenými okny dovnitř okna hejna komárů a ta spolu s dusnem se starala o to, abychom nespali. Druhý den jsme se přestěhovali do druhého hotelu, kde byly sítě proti komárům, byť i plné děr, a kde jsme jako ostatní hosté spali na verandě, vystavené příjemnému vánku od moře.

Valná část Australanů spí celý rok venku, obyčejně na otevřené verandě. Je k tomu zapotřebí otužilosti, protože místy v Austrálii alespoň v zimě bývají noci dosti studené. Protože prší méně než u nás, nebývá ani zvykem s deštěm počítat a kdo cestuje do vnitra, ať

již za svým zaměstnáním nebo pro zábavu, spí obyčejně venku bez stanu.

Byli jsme rádi, když jsme po dvou dnech opět hotel opustili, přes to, že nebyl ještě nejhorší. Lidé nás ujišťovali, že v menších osadách může se nám stát, že nám dá hoteliér bez velkého ptaní ještě jednoho nebo dva cestující za spolubydlící a v noci, když přijede vlak, chodí personál a otvírá pokoj za pokojem, aby se přesvědčil, kam by nové hosty nejlépe umístil.

Když jsme opustili město Geraldton, abychom se vrátili na jih, nastalo ochlazení a tak poslední část naší cesty do Perthu byla docela příjemná. Částečně jsme jeli hustě obydlenou krajinou, mezi lány obilí a pastviny, na kterých se pásla stáda ovcí, skotu nebo koní. Následujícího dne jsme dorazili do Nové Norcie a byli jsme přijati misionáři jako staří přátelé. Dokonce měli pro nás připraveny přírodovědecké sběry: ještěrky, brouky a pavouky, uložené v lihu; rozmnožili naše sběry pro Národní museum. Chvíli jsme s nimi poseděli a vyprávěli si o jejich rodném Španělsku.

Když jsme dorazili do Perthu, po několikatýdenním pobytu v pustině, připadal nám ku podivu výstavný a čistý. Jen těch několik dnů chladnějšího počasí ustoupilo zase horku, takže ve dne žár činil z práce utrpení a v noci dusno nedalo spát. Po setmění putovala od Labutí řeky celá mračna komárů k městu a pod moskytovou sítí bylo dvojnásob horko. Pozdě večer viděli jsme v parcích na lavičkách celé rodiny s dětmi, vysílené horkem, a netroufající si vrátit se domů, do dusných pokojů. A přece nedají Australané dopustiti na podnebí své vlasti a tvrdí, že mají horko rádi. Zdá se jim strašné, že v Evropě

musíme míti v zimě zavřená okna.

S počátku jsem ještě trpěl následky úžehu, ale pak pocit slabosti zmizel a mohl jsem se pustit znovu do práce. Měli jsme hodně co dělat: uspořádat sběry, vypravit bedničky s přírodninami do Prahy, vyvolat několik set fotografií a ke každé napsati příslušný text. Počasí bylo jako stvořené na koupání, ale jen jednou jsme se mohli uvolnit a zajet k moři. Australané si jistě neuvědomují, jaké dobrodiní mají ve svých plážích: jsou to dlouhé kilometry krásného čistého písku, o který se tříští mořské vlny. Příboj bývá zde dosti silný a tak plování brzo unaví. Oblíbeným sportem je jízda na prkně: plavec na ně vyskočí dále od břehu v okamžiku, kdy se blíží veliká vlna a dá se jí unášet v stoje k břehu.

Když jsme byli hotovi s prací, podrobili jsme vůz důkladné prohlídce a tak jsme byli po několika dnech opět připraveni vydat se na další cestu.

KAPITOLA PÁTÁ

V EUKALYPTOVÝCH LESÍCH JIHOZÁPADU

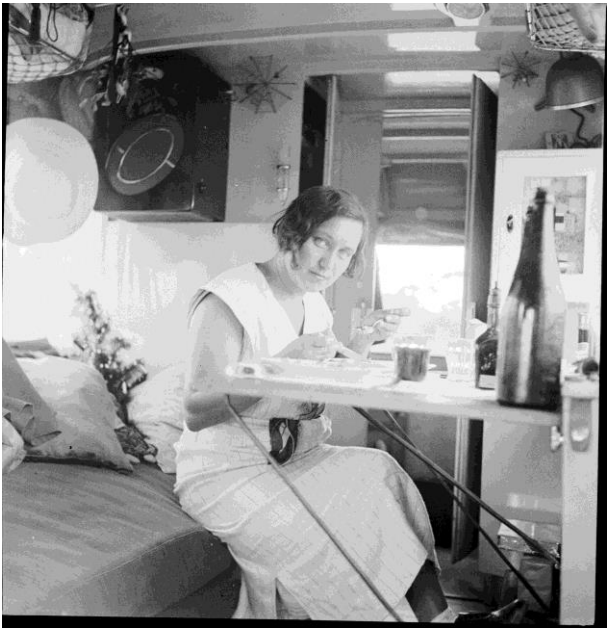

Ve voze se dalo buď spát, nebo sedět u stolku.

Jedinou oblastí, ve které se deště dostavují s jistou pravidelností, jest jihozápadní cíp Austrálie. Proto má nejkrásnější lesy a největší a nejsilnější stromy celého zemědílu. Od města Perthu až po Albany na jihu táhne se pásmo krásných eukalyptových porostů a jeho střed

vyplňují cenné lesy eukalyptů druhu džara a kari a stromů santalových, které zásobují Čínu kadidlem, užívaným při bohoslužbách budhistů. Tyto končiny Austrálie byly cílem naší druhé cesty.

Byl již březen a na jižní polokouli schylovalo se léto již ke konci. Horko bylo snesitelnější a cestu znepříjemňovaly jen oblaka prachu, který pronikal i nejdrobnější skulinou a pokrýval vše vysokou vrstvou. Nic nepomáhalo neustálé utírání vlhkým hadrem: za chvíli bylo vše zase pokryto červenavým prachem.

S počátku vedla cesta parkovitou krajinou a kolem farem, drůbežáren zásobujících hlavní města, a pšeničných polí. Pak počal opět suchý les, který jevil stopy nedávného požáru. Někdy jsme vyplašili párek klokanů. Druh, který tu žije, je mnohem menší, než veliký klokan, obývající vyprahlé stepi na severu. Několikrát jsme viděli i mrtvého klokánka, ležícího uprostřed cesty, oběť moderního dopravního prostředku, automobilu. Byly to symboly australské přírody, vražděné cizí civilizací.

Jindy jsme zas jeli podle křovinatých banksií, obsypaných krásnými květy, které na dálku vypadaly jako vysoké růžové svíčky.

Kvetoucí banksie byly prostřenou tabulí ptákům, kteří přilétali zdaleka, jako by se byli nějakým způsobem dověděli, že je zde čekají hody. Australané jim říkají skopový pták – snad aby naznačili, že jejich maso je jedné, stejně jako skopová, nejběžnější jídlo Australanů. Jsou trochu větší než náš kos a je těžko je přehlednouti, protože již z dálky na sebe upozorní pronikavým voláním. Když křičí, natáhnou krk a obrátí hlavu skoro dozadu. Živí se medem